

Saksa idapoliitika fiasko

Sõjalis-poliitiline ringvaade

Skandinaavias oli möödunud nädalal tähelepanu keskuseks meresõda. Sakslaste viimane lahinglaev, Tirpitz, läks kaduma peale inglaste uut rünnakut nn. maavärisemispommidega. Laeva tabasid mitmed tähtsamatud ning ta vajus madalal kohal ja isegi sakslased kinnitasid, et laev on muudetud lahing-kõlbmatuks.

Sakslaste viimane lahinglaev on mänginud suurt strateegilist osa, kuigi ta oma lühikese eluea jooksul 1940. kuni 1944. ei ole ühestki lahingust osa võtnud. Oma asetamisega Põhja-Norra on ta enesest kujutanud potentsiaalse ähvarduse ning selle kõrvaldamiseks on Briti laevastik pidanud valmis hoidma tähelepanuväärseid jõudusid, muuseas oldi sunnitud kaitsma konvoisid Murmaanski ja Arhangelski lahinglaevadega.

Juba paar päeva peale teadet Tirpitz'i põhjalaskmisest tuli nagu kinnitus sellele, et Briti võim Põhja-merel on jällegi piiramatult sõnum ühe saksa konvoi hävitamisest inglaste merejõudude poolt Norra ranniku läheduses ja uuesti on maad võtnud spekulatsioonid võimaliku inglise dessandi üle Norra rannas.

Ka sõjapidamine Balti meres on olnud Rootsis huvipunktiks peale selle, kui Saksamaa äkki kuulutas suurema osa Balti merest ja Botnia lahest sõjapiirkonnaks — kindla sooviga sel teel raskendada tarbainete juurdevedu Rootsi Soome ning Rootsi väljavedu Venemaale. Mis puutub liiklemise Soome ja Rootsi vahel, siis on Soome valitsus korraldanud laevade konvoierimist.

Peale kolme ja poolenastast sõda nõuk. Vene vastu on sakslased arusaamiselt jõudnud, et nende idapoliitika oli vale ja nüüd — liiga hilja — hakkavad seda muutma. Suure halleoga proklamatsioonid väljast Praha vanas linnuses Hradšchiniis midagi enamlusvastase valitsuse sarnast kurikula kasakatekindrali Vlasovi juhatusel, kelle sõjaväed on senini siin ja seal terroriks rakendamist leidnud ja erilisi komiteesid loodavat ukrainlaste, tatarlaste ja balti rahvaste jaoks. Alfred Rosenbergi idapoliitika on seega täielise fiasko osaliseks saanud. Selle sihi oli nimelt allaheidetud piirkondade liitmine ja koloniseerimine, kuigi sakslased oleksid võinud palju tugevama positsiooni, kui nad oleks vaadanud Ukraina ja Balti riikidele kui vabastatud riikidele ning lubanud neile laialdast autonoomiat. Nüüd on igatahes liig hilja oodata mingit tulemust uute emigrantvalitsuste tegevusest.

Rosenbergi tabanud fiasko, võib põhjendatult ehk sellega, et Hitleril puudus

MIS SAI EESTI RÜGEMENTIDEST

Kotti jäänud eesti väeosad demobiliseerusid

Veebruaris teostatud mobilisatsiooniga Eestis kokkuvõetud meestest moodustati Saksa okupatsioonivõimu poolt peaaegu kõikjal Eestis rügemente. Väiksem osa saadeti neist Kloogale väljaõppe-laagrisse ja seal edasi Eesti Leegioni täienduseks. Piirikaitses rügemente moodustati kokku 7. Neist 6 rügementi ja üks tagavararügement asukohaga Viljandis. Enne Eesti territooriumi vallutamist venelaste poolt olid rügementid asetatud rinnete järgmiselt: 1. ja 5. rügement asusid lõunarindel — Emajõe joonel. 1. rügement Kavastust kuni Luunja mõisani. Luunja mõisa koos tähtsa Luunja sillaga, (mis muide õhku lasti umbes kolm nädalat enne ülist rinde kokkuvarisemist) kaitses sakslastest koosnev 94. rügement. Seal edasi Tartu poole asus 5. rügement, millele järgnes major Rebasse võitlusgrupp. 2., 3., 4. ja 6. rügement asusid Narva rindel.

Kuni 17. sept. tegutsesid kõik rügementid mõlemil rindel võrdlemisi normaalselt, kui normaalseks võib nimetada üldse seal valitsevat sõjalist olukorda. Pahatihti tuli ka pidada normaalseks sellist olukorda, kus mõnest meie rügementist oli järele vaid rügementi ülem koos oma staabiga. Kõik pataljonid olid saksa Kampfgruppide poolt endale täienduseks nõutud, kuna saksa väeosad olid rindelt tagalasle tõmmatud. Nii lapiti rebenenud rinnet kohalt Eesti rügementidest saadud pataljonide, kompaniide ja vahest ka veel väiksemate üksustega. Selle teguviisi tulemusena eksisteerisid Eesti piirikaitses rügementid ainult nimeliselt.

Tegelikult olid jõud jaotatud

ja saksa suuremate üksustega liidetud, nii et suurimaks koos tegutsevaks üksus-

võimalus temale tõhusat abi pakkuda. Kaheldakse üldse, kas Hitler ongi veel elus, kuid igal juhul järeldakse sündmustest, et tema enam ei hoia valitsemise ohje. Führeri pidamata jäänud kõne 8. novembril tekitas Saksamaal teatavat ärevust, mis kõrguspunkti jõudis, kui 12. novembril tuli „Ersatz“ Führeri proklamatsiooni näol, mida Heinrich Himmler raadios ette luges. Paistab, et gestapo-juht hoiab varsti kõik traadid omas käes ja isegi kuld-suu Goebbels on jäänud varju.

Rinnetel iseloomustavad olukorda uued offensiviid lään. Kõlbi vastu on alustatud pealetungi läbimurdmise sihiga ja isegi Hollandis on anglosaksid aktiivsus muutunud offensiviiks. Idarindel on olukord vaiksem. Peahuvi on ikkagi veel konsentreeritud Ungari ilusale pealinnale, mida ähvardab täieline häving enne, kui ta venelaste kätte langeb. Budapesti ümber tõmbub rõngas pidevalt koomale.

H. D.

seks kujunes pahatihti pataljon. Siiski õnnestus energilisel pealekäimisel uuesti rügementid koondada ja võitlusse astuda koos kogu rügemendiga. Kuna eesti pataljonid resp. kompaniid, mis sakslaste juures olid, saadeti harilikult ohtlikemasse kohtadesse, olid kaotused võrdlemisi suured.

Laupäeval 16. sept. õhtupoolikul algasid venelased Tartu rindel lahingut. Teostati tugev raskerelvade tule ettevalmistus, mis kestis lühemate vahedega paar tundi. Nähtavasti aga ei andnud jälgiväe rünnak tulemusi, sest lahingu lõppedes jäi rinne endiselt püsima. 17. sept. varahommikul aga kordasid venelased eelmise õhtu mängu. Lahingu müra järele otsustades tundus, et venelased on Luunja silla rajoonis läbi murdnud ja seal olev

saksa rügement ei pea enam vastu.

Eesti 5. rügemendi staap otsis ühendust diviisiga, millele ta oli allutatud, et saada sealt lähemaid teateid sündmuste

**Kõigile küsimusile,
mis eestlast huvitavad Rootsis,
ANNAB VASTUSE**

Välis-Eesti

**Kalender - Käsiraamat
1945**

Ilmub detsembri alul Rootsi Kuningliku Teaduste Akadeemia privileegi alusel.

Hind ühes saatekuludega kr. 1.25.

Laagritel palutakse saatmise hõlbustamiseks koostada kogutellimisi.

Kalender-käsiraamatu sisse-

maksud
POSTGIROKONTO 198459
märksõna juurde lisada
„kalender“.

kohta. Telefoni ühendus aga oli katkenud. Ka radio teel ühendust ei saadud. Jäi mulje, et diviisi staap oli tagasi tõmbunud ja meid saatuse hoolde jättnud. Seda muidugi sihilikult, et hoida eesti rügemente teadmatuses taandumisest, ja sellega sundida neid katma sakslaste taandumist ilma, et ise seda teaksid.

Kuna lahingu müra kaldus juba 5. rügemendi vasakust tiivast rinde sügavusse, oli selge, et Saksa 94. rügement on tagasi tõmbunud ja

venelased Luunja mõisa juurest jõe ületanud.

Rügemendi ülem andis pataljonidele käsu tagasi tõmbumiseks ettenähtud uutele positsioonidele, mis ka toimus, vaatamata sellele, et vastastest lahtikiskumine päevavalgel näis olevat raske. Venelased aga kas ei märganud tagasi tõmbumist, või ei tahtnud nad seda märgata. Nii toimus taandumine täies korras ilma vastase frontaalse surveta.

Väljasaadetud luure osad tõid aga peatselt andmeid, et venelased on juba selja taga ja väeosas kotis. Siis algas teekond kotist pääsemiseks. Vesneri asunduse juures, kus venelased olid moodustanud kotti jäänud rügementide väljapääsu tõkestamiseks kaitse, murti läbi ja liiguti edasi loode suunas, lootes peatselt leida uut rinnet. See aga jäi leidmata, kuna venelased kasutasid saksa taktikat arendasid toimunud läbimurdest saavutatud edu, liikudes motoriseeritud üksustega suurte teede suunas. Loomulikult ei jõutud jalgsi nendest ette. Tagala üksuste poolt ei olnud ka uut rinnet moodustatud.

23. sept. jõuti välja Endla raba põhjatippu. Seal kuulsid eesti üksused kohalikelt elanikelt, et Tallinn on juba langenud ja uut rinnet pole enam kusa-gilt leida.

Algas rügemendi demobiliseerimine.

Iga mees katsus endale saada kusagilt talust erariided ja siis jatkas tsiviilmehe oma teed kodu poole otse mööda suurt maanteed venelaste keskel.

Nii lõppes lõunarindel asuvate Eesti rügementide olemasolu. Arvulist materjali käepärast ei ole, kuid võib julgelt öelda, et valdav enamuse meestest said erariided ja lüksid nii koju tsiviilistidena.

Paljudel aga polnud enam kodu ega polnud ka enam perekondi-omakseid. Nii hulkusid paljud maa kaitsjad ringi, peatuses kord ühe korra teise tuttava juures.

(järg viimasel küljel)

Eep 495

Välis-Eesti

Nädalaleht eestlastele ja eestirootslastele.

Peatoimetaja ja vastutav väljaandja (Ansvarig utgivare):

Harald Dikman.

Toimetuse kolleegium:

E. V. Saks, Valev Uibopuu, J. Klesment, Aug. Mälik, dipl. arht. Hanno Kompus, dr. R. Indreko.

Toimetuse ja talituse aadress:

Klara Södra Kyrkogata 4

(Tegelbackeni juures.)

Stockholm.

Postgirokonto: 198459.

Üksikunumbri hind 40 ööri. Tellimised: 1 kuud — 2 kr., 3 kuud — 5,5 kr., 6 kuud — 10 kr. Kuulutus: sünni-, kihluse-, abiellumis-surmataated ja omaste ning kohalikes koolitused 1 kr. Ärikoolitused 40 ööri mm.

Ilmus iga pühapäev.

Linkoln Bloms Boktryckeri A.-B., Stockholm, 1944.

Põrandaalune partisanarmee Baltimail.

„Stockholms Tidningen“ eriteate järele on Kuuramaal moodustatud erilise põrandaalune partisanarmee, mis hakkab saabetasvade ja kallalõngidega häirima punaväe selgitatust vallutatud Baltimaa del. Armeesse, mille suurusst hinnatakse 20.000 mehele, pidiavat kuuluma noori kõigist Balti rahvustest.

Eesti kehakultuuri arhiivmaterjalid Rootsis hoitakse.

Lidingo Stadviskaali juures on praegu hoitud suurem kogu Eesti kehakultuuri, rahvatantsu, rahvamänge ja vastavalt muusikat ning Eesti noorte organisatsioonide tegevust käsitlevat arhiivmaterjali. Maerjalid on sissepakitud üle mere saanud ning pika teekonna ilma õnnetusteta läbi teinud. Sissepakitud kogud antakse hoitule ühele Rootsi muuseumile, kus see väärtuslik materjal kataloogiseeritakse ning näikaua talletamist leiab, kui Eesti jälle normaalselt elu arengut jatkata võib.

Välis-Eesti päeva puhul

Varematal aastatel Eesti laiale avalikkusele oli 2. november väheitelevaks päevaks. Üksikute riigitegelaste sõnavõttude, mõningad kirjutised ja 1940. aastal bolševikkude poolt suletud Välis-Eesti ühingu pidulikud üritused oli öieti kõik, mis meenutas seda sadadele tuhandetele väliseestlastele sümbolset ja ühtlasi ka oodatud päeva. 26. november oli märk-päev ligi 300.000 väliseestlasele ja sajakonnale Eesti seltsile kõigis maailmajagudes ja suurlinnades, mil tuldi kokku, et mõtteid vahetada, mõelda oma kodumaale, rahvusele ja kinnitada oma meelsust.

Ka meie olime nüüd saatustlike olude sunnil astunud väliseestlaste hulka ja seepärast on see päev ka meie kõikide päev.

Praegune suur sõda on lõiganud katki ühendused, kuid valmus ja mõttes me oleme nende kaasmaalaste ja -rahvastestega, kes istuvad sel jõulul ühise laua ümber kas Londonis, New-Yorkis, Kanadas uudismail, Argentinast istanduse rajoonides, Kapstadi mägismail või Austraalia lagendikel. Neil, keda meie tund-sime Eesti iseseisvuse päevil välis-eestlaste nime all, oli suuremal osal võõrsil oma kolle ja ehk kodutunnegi — nad olid enamikus inimesed, kes olid võitnud igatsust ja seisd teadlikuna uues tõelikkuses. Meie siin Rootsis asuvate olukord on teine. Meie ei ole veel iseenast vötnud, me elame veel mälestustes, rüügame sellest, mis meil oli, ei oma veel reaalseid sihte ja just selle tõttu sumise me närviliselt ning sageli esineme põhjusetultki turris. Puht inimlikult võtles on meil selleks ka õigus. Meil on teadmata hermeetiliselt suletud kodumaal sajade tuhandete kaasmaalaste käekäik, nende 190.000 eestlase saatust, kes elasid

kogu aja Venemaal ja ka nende kümnete tuhandete käekäik, kes sinna pidid minema mõned aastad tagasi. Meie hingedes ei ole veel kristalliseerunud rahu, meis on veel käärmatut jonnit, protestivaimu.

Välis-Eesti liikumise peacesmärk oli säilitada eemal ja võõrsil asuvaid rahva liikmeid oma rahvusele ja emamaale. Ja seda suurt Välis-Eesti liikumise üldrahvuslikku tähtsust hakati eriti ja põhjendatult hindama iseseisva Eesti viimaseil aastail. Ent rohkem kui suudeti teha tsentraalse juhtimise ja juhtnööride ning paroolidega, tegid need tuhanded energilised Eesti seltside tegelased, kes tundes oma ümbrust ja maa olukorda ning mentaliteeti oskasid võtta joont, et olla võõrsil hea kodanik ja ühtlasi ka hea eestlane. Nende inimeste kogemusi on palju elutarkust ja seda ei tohi meie kergetäieliselt hülgata.

Välis-Eesti ühingu kui keske organisatsiooni tegevuse lõppemisega jäid üksikusi keskusi asuvad Eesti seltsid omapäe ja me peame ütlemä, et toetudes oma tugevaile traditsioonidele ja õigele hoiakule on nad kõik jäänud meie rahvuse teenistusse ning olnud need kolded, mis hoidnud eestlast koos ja saavad tulevikus uutele järeltulijale nõu ning jõuga abiks olema.

Välis-Eesti liikumise koldeks Rootsis on kehtval olnud Stockholmil Eesti selts, olles peaaegu kahe generatsiooni pikkuse eal kestel nii tõusu kui ka mõõna aegu üle elanud. Nüüd, kus nii suured hulgad uusi kaasmaalasi on saanud Rootsi, on sellega koos tulnud palju uusi arusaamisi ja ehk mõnigi seisukoht selles vanas organisatsioonis tundub nagu mitte ajaga kaasa sammuv. Nende sadade Eesti seltside üks tugevus ja elujõulisuse allikas on just seisnud nende konservatiivsus. Teine nende suurim voo rus on alati olnud laimatus demokraatlikkuses. Mehed on siin tulnud kokku ja valinud omale juhtiva organi. Ja

kuigi siinse Eesti seltsi ümber on unustunukate keskel olnud kas põhjendatult või põhjendamatu küllalt juttu, siis võib ka kindlusega öelda, et see auväärne organisatsioon leiab oma demokraatliku struktuuri juures juba ise tee, et vaidlematu hoida seda väärilist kohta, mis tal on olnud Rootsi eestlaste elus. Välis-Eesti päev on kokku tulemise ja leppimise päev ja ühtlasi päev mil iga eemalviibija süda soojalt taksab oma sünnimaale.

Saagu ta ka meie selleks.

Sks.

Välis-Eesti organisatsioonid

Põhja-Ameerikas:

Ameerika Eesti Liit, 15 East 125 Street, New York, N. Y., U. S. A.

New Yorgi Eesti Haridusselts, 15 East 125 Street, New York, N. Y., U. S. A.

Ameerika eestlaste ajakiri „Meie Tee“, 15 East 125 Street, New York, N. Y., U. S. A.

Eesti Ev. Luteri Kogudus, 217 East 119 Street, New York, N. Y., U. S. A.

Eesti Baptistide Kogudus, 162 Second Ave., New York City, U. S. A.

Eesti Petania (Nelihipi) Kogudus, 2084 Fifth Ave., New York, N. Y., U. S. A.

Baltimore'i Eesti Selts, 427 S. Lehigh Street, Baltimore, Md., U. S. A.

Eesti Selts „Arendaja“, c/o Mr. J. Valley, 10609 Mount View Ave., Cleveland, Ohio.

Detroidi Eesti Selts „Kodu“, 9733 Holm Street, Detroit, Mich., U. S. A.

Bostoni Eesti Selts, The International Institute, 190 Beacon St., Boston, Mass.

Eestlaste Ühing Washingtonis, c/o Mr. Chas. H. Bachmann, 6710 German Hill Rd., Baltimore, Md., U. S. A.

Lõuna-Kalifornia Eesti Selts, 1420 West 62nd St., Los Angeles, Cal., U. S. A.

Medicine Oru Eesti Selts, R. R. 1, Eckville, Alta, Canada.

Montreali Eesti Selts „Koit“, Canadian Handicraft Guild, 2019 Peels St., Montreal, Que., Canada.

Ühendatud Farmerid Albertas, Linda Local 585, Stettler, Alberta, Canada.

Eestlaste Ühing „Esto“, c/o Mr. J. Fagerlund, 152 East 11 Ave., Vancouver, B. C., Canada.

Toronto Eesti Selts „Sõprus“, c/o Mrs. E. Emann, 37 Walker St., Toronto, Ont., Canada.

Ontario Eesti Naisühing, 423 Queen St. W., Box 256, Toronto, Ont., Canada.

Lõuna-Ameerikas:

Eesti Ev. Luteri Kogudus, c/o Snr. Aug. Viikmann, Rua Piahuay 1002, Sao Paulo, Brasil.

Eesti Abiandmise- ja Haridusselts „Uus Kodu“, Rio de Janeiro, Brasil.

Brasilia Eesti Ühing, c/o Snr. Georg Sander, Rua do Rosario 151, Rio de Janeiro, Brasil.

Eesti Selts „Estonia“, Tucuman 780 Buenos Aires, Argentina.

Aasias:

Eesti Selts Harbiinis, P. O. Box 444, Harbin, Manchukuo.

Austraalias:

Eesti Selts „Eesti Kodu Linds“, 2936 N. N., G. P. O., Sydney, N. S. W. Australia.

Sydney Eesti Ev. Luteri Usu Jaani Kogudus, 97 Bayview Ave., Undercliff, Sydney, N. S. W. Australia.

Sydney Eesti Kaupmeeste Ühing, c/o Mr. Ed. Jürgens, 360 Bourke St., Darlinghurst, Sydney, N. S. W. Australia.

Sydney Eesti Emakeele Kool, 2936 N. N., G. P. O., Sydney, N. S. W. Australia.

Melbourne'i Eesti Ühing „Kodu“, c/o Finnish Mission, 144 Montague St., S. C. 5, Sout Melbourne, Vic., Australia.

Euroopas:

Helsingi Eesti Selts, Mannerheimintie Helsinki, Suomi.

Berlini Eesti Selts, Hildebrandstrasse 5, Berlin, W. 30, Deutschland.

(Järg 3. leheküljel)

Raske kaotus

Härja Padda oli õnnelikult maabunud Rootsi rannikul kogu oma perega ja pagashiga, mis koosnes kuest isikust ja kahekümnekahest kohvrast. Nii esimeste, kui ka viimaste hulgas leidis õige tusedaid eksemplare, mille tõttu kogu perekonna erikaaluks võis arvvestada ca kaks tonni laevavarmi või üks keskmine veoautokoorem.

Öieti oli see suur juhus, et Paddade perekond Rootsi sattus, sest nad olid kogu aeg igatsenud Vaterlandi poole. Selleks oli isegi oma päris maakeelne perekonnanimi — Padda — ümbersirgeldatud Padda'ks. Olgu vahemärkusena tähendatud, et see kahekordne „dd“ hiljem Paja-perekonnale valmistas palju meelehärma. Oleks maadama Padda siia saanud niipalju rootsikeelt mõistnud kui praegu, siis poleks ta ilal seda operatsiooni „d-ga“ ette võtnud ja ega nii kategooriliselt nõudnud siinselt politsei ametnikult, et tema pühitsetud nime tuleb tingimata kirjutada kahe d-ga.

Kui teised Rootsi rannikule jõudes kergendatult hinge tõmbasid ja taevast tänasid õnneliku pääsemise eest, siis Paddade perekonnas alles nüüd päris madinaks läks. Teda ei lastud küllalt esiritta, tema pakkidele ei osutatud küllalt hoolt, temaga ei käitunud küllalt sõbralikult, temasse ei suhtunud küllalt aupaklikult, temani ei jõudnud kõik asja! küllalt kiiresti jne. jne. jne.

Esimesed valud kannatati veel kuidagi välja, sest teised ei teinud sellest suurt tülisiksimust, kes, kuidas keegi sai. Päris madinaks läks aga siis, kui jõuti juba laagrisse. Siin Padda-emand pani juba täied noodid peale. Kolmviendikku kogu neljakümnele määratud ruumist okupeeris otsekohe Paddade pere. Ei saanud ju ometi nemad leppida ainult magamisestemega määratud kohas. Neil olid ju ka pakid, Keegi ei tohtinud ometi nõuda, et nende pakid asetseks kõrvalruumis üksteise peal. Need pidid tingimata asuma oma silma all, sest mine tea veel missuguste inimestega siin on tege-mist. Mis sellest et teistel jäi ruum kitsaks magamiseks — nemad ei saa sellepärast veel oma asju jätta saatuse hoo-leks.

Ja nii see algas ruumiküsimusega. Hiljem seltsisid sellele veel järjekorraga küsimusi toidud sahas ja muud sellelaadilist. Ei olnud ju ometi mõeldav, et Paddade perekond koos teiste lihtsurelikega peaks alluma laagri üldkorrale. Kas nad ei tea, kes nemad olid? See on ju lausa skandaal, et imikuil ja väikelastel on nende ees eesõigus ja neile antakse varemini ja paremini. Ka temal on „lapsukesed“, kes vajavad hoolitsust (See viimane jutt oli täiesti õige, sest Paddade perekonda kuulus tõesti ka kaks tütar — üks 19 ja teine 16 aastane). Neil tõesti ei olnud aega õigeaegselt toidu järgi ilmuda, sest neid kõitsid nii väga romanid, nii kirjutatud kui ka veel kirjutamata. Padda-emand pidi seetõttu ikka ise hoolitsema „lapsukestest“ toidumurede eest.

Ja mis olid kõik teiste mured Padda omade kõrval! Kui vahest jõudehetkel juht kaldas kurvadele mälestustele kodumaast ja inimesed hakkasid jutustama, keda kõik nad olid kaotanud, siis lõi ka emand Padda halisades käsi kokku ja ohkas südantõhestavalt. — Jah, eks me kaotused ole kõigil suured. Ma lihtsalt ei saa öösel und silmi, kui mõtlen sellele, kuidas ma siin pean elama ja olema. Ometi jäi mulle maha punasest puust magamisestoa sissepääs. Ja kui palju jäi veel riided. Lihtsalt pisarad tulevad silmi, kui mõelda, et ma alles hiljuti sain Prantsusmaal terve kanga siidi, millest tahtsin tütardele teha ballikleite. Vanamees, va igavene torn, on aga need unustanud maha. Ma ütlen, see elu siin on lihtsalt talumata.

— Mis te sellest riidest nii leinate, seda saab siit küllalt, püüab üks Padda-emandat lohutada.

— Jah, riidet küll. Aga mõelge missugust. Minul oli eht prantsuse „crep du shine“!

Ja nii peab kogu laager tähelepanelikult kuulama Padda-emandat jutustust oma raskest kaotusest. Peab olema kaastundlik ja osavõttlik tema õnnetuse üle. Kes seda ei tee on kuulmata toores inimene, kel pole südant ligimese häda vastu. Mis tähtsus on selle kõrval mõnel teadmatuses viibival või kadunud inimesel. Inimelu on ju tänapäeval nii tühine. Aga siid, eht prantsuse siid — see on juba suurim kaotus.

SYL

LAAGRITE ELU

Pögenikud lähevad tööle.

Karanteeniaaja lõppemisel ja kõigi ametlike vormide täitmise järele tuleb nüüd kõigist laagrist teatada eesti põgenike tööle saamise kohta. Esimeses järjekorras on siirdunud oma töökohtadele just need, kellel on õnnestunud iseseisvalt endale töökohtasid leida. Seni veel tööpaika mitteleidnud jaoks tiitavad kõigis laagris töömehed esindajad, kellele tegevus vahepeal oli katkestatud. Ühenduses inimeste tööle saamisega toimub ka laagrite ümbergrupeerimisi ja põgenike paigutamisi uutesse majutamispaikadesse.

Gävlest teatatakse, et seal on omal algatusel tööd leidnud juba mõnikümme naist ja meest. Töömehed viiakse siiretakse parajasti nooremaid mehi metsatöödele.

Kälvikist on siirdunud peamiselt vallast naisperet tekstiil- ja konservitööstustesse, ravi vajavaid põgenikke on saadetud ühte tuntud rootsi sanatooriumi. Lahkujale korraldati laagris sümboolik lahkumissoitu, mis kujunes südameisamaaliseks koosviitumiseks mitmesuguste laulude ja ettekannetega.

Valdemarsvikis laagrist on mõnikümme inimest siirdunud ümbruskonna põllumajapidamistesse ja kaladuse tööaladele.

Kohviõhtu Vaasa-reaalis.

Peaegu kõigis laagris on saanud kaunkis kombeks korraldada teatava ajavahemiku järele kohviõhtuid, et tuua vaheldust laagri argipäeva.

Nii toimus hiljuti teistkordne kohviõhtu Vaasa-Realakooli karantiinis, millelise ürituse algatajaks ja korraldajaks olid lahked rootsi daamid. Lugepuudet külalistena võtsid õhtust osa Vaasa kiriku õpetaja praost G. Ankar abikaasaga.

Õhtu sisustasid laulu- ja klaveriettekanne asjaarmastajad rootsi kunstnikud. Samuti esines laagrielanikest koosnev segakoor pr. Asta Stafenau juhatusel.

Tylösandi laagril oma ajaleht.

Tylösandi laagris on isetegevuse alal jõudnud peale kooli ja lasteaja tegevuse suur samm edasi laagrilise väljaandmisega. Laagrilise nimeks on „Tylösandi Kaja“. Lehe peatoimetajaks on ajakirjanik Viktor Sepp Kuressaarest, tegevtoimetajaks ajakirjanik prl. Asta Schönberg Tallinnast. Leht paljundati kirjutusmasinal. Esimene nr. ilmus 8. nov. 4-lhk. See sisaldab peale juhtkirja peatoimetajalt saatena laagriarvamelt, veevalvartse laagrielust, päevakohaseid püüdnud kuululisi jne.

Hoogne õppetöö laagris Mölles.

Eesti pagulaste laagris Mölles toimub pidevalt ulatuslik õppetöö. Nii on seal igapäev hoogsalt käimas õppetöö algkooli ja osaliselt keskkooli õppekava ulatuses. Pealeselle toimuvad järjekindlalt rootsikeele tunnid õpilaste ja täiskasvanute, kumbalegi eraldi ning inglise keele tunnid. Õpetajajaks on rida tuntud eesti õppejõude. Samuti pakuvad oma lahket kaasabi eestlasile rootsi keele omandamisel ka rootslased. Osavõtt kursustist on rohkearvuline ja õppetöö edeneb jõudsalt.

Välis-Eesti organisatsioonid.

(Algus 2. küljel.)

Belgia Eesti Rahvuslik Selts, 9, Grand Place, Bruxelles, Belgique.

Parisi Eesti Selts, 4, Rue du Général Appert, Paris (16), France.

Londoni Eesti Selts, 18 Harrington Gardens, London, S. W. 7, England.

Eesti Selts Stockholmis, Munkbrogatan 2, Stockholm, Sverige.

Eelpool toodud andmed on 1939. a. Seotõtu on mõned aadressi muudatused võimalikud.

Hultsfredi põgenikelaagrist.

Hultsfredis asuvas algkooli majas asub eesti põgenike laager. Kuna karantiin kestis üle kolme nädala ja liikumisvabadus oli piiratud, leidsid laagris aset enesalgatuslikud tegevused. Algasid rootsi keele kursused kohalike pedagoogide juhatusel, mis pidid aga kahjuks katkema laagris esinevate haigestumistest põhjust. Nüüd õpitakse omal algatusel edasi. On korraldatud omavahelisi võrkpalli, male ja kaks väiksemat võistlust. Võistlused laagri meistri nimele, millest võitis osa 16 maleajat, tuli ilusa mänguga esikohale noor Pärnu maletaja H. Stimmer. Teiseks platseerus majandusteadlane M. Kuldepp.

Karantiinist vabanemise ees laagri elanikel võimalus teha jalutuskäike vabasse loodusesse ja külastada kauneid kohti ümbruskonnas. Korraldatud on jumalateenistusi ja kinoetendusi.

H.

Eestlased Hargshannis sportimas.

Hargshannis pagulastelaagris isetegevus on kujunenud võrdlemisi mitmekülgseks. Laagris ilmub oma ajaleht, milja toimetavad V. Ugandi ja E. Loo. Peale igakordse sõjapoliitilise ülevaate ja tõsise osa leidub selles huvitavaid ja lõbusaid kõigile.

Spordiring töötab spordiinstruktori ja poksija Erich Taari juhtimisel. Eriti tänuväärset on endenenud prändvõimlemine. Laagris on moodustatud käsipallimeeskond ja peetud mitmeid võistlusi. Rootsi keele õppimise eest hoolitseb lektor Paul Kuus.

Neil päevil on lõppemisel maleturniir, mille 15. osavõtjast juhib praegu hr. ad E. Lohk ja E. Särge.

Söderköpingus lasteade, algkool ja raamatukogu.

Lastele kasvatuse ja hariduse andmise küsimused on Söderköpingu laagris hästi läbi viidud. Novembrikuu esimesel päeval hakkas töötama lasteade 15-ne lap-

sega (3–6 a.) ja algkool kahe klassi-komplektiga. Esimene klassikomplekt (1, 2 ja 3-a. õppeaasta) töötab 16-ne õpilasega, teine klassikomplekt (4, 5 ja 6-a. õppeaasta) 17-ne õpilasega eesti kutse-liste pedagoogide juhtimisel. Ühel ajal kooli asutamise eesmärgist lastevanematenõukogu. Laagris on oma raamatukogu, kus on üle 200 raamatu. Suuremaks puuduseks on eestikeelsete õpikute puudumine.

Katarina reaalkooli laagrirahvas pidutses.

Möödunud reedel toimus Stockholmis, Katarina reaalkooli saalis pidulik koosviitumine, korraldatud sama kooli õpilaskonna poolt 70-aruulise eesti põgenikeperle, kes ajutiselt majutatud kooli võimlase.

Pidulikkus algas 5-da kl. õpilase Bo Leijenbergi tervituskõnega, millele järgnes vaheldusrikas ja sisukas eeskava. Sõbra latini õpilaseorkester esitas muusikalisi palasid, nii klassilist kui ka moodsat muusikat. Esitati rootsi rahvatantse, koorilaulu ja muud. Kogu õhtu kava oli sisurikas ja meeliskas, läbi põimitud noorusliku värse vaimuga, mis kõigiti rahuldus õhtu külalisi — eesti põgenikke, kes ettekandeid hindasid võimaste aplausidega.

Rootslane korraldas eestlastele peo.

Laupäeva õhtul oli korraldatud väike pidulik õhtu Gustav Vasa algkooli ruumes, kus teatavasti praegu viibivad ca 600 eestlast.

Kui oli täidetud tavaline päevaprogramm, kogunesid kõik, nii suured kui järgi pastor Dahlberg pidas vastava kõne.

Peoõhtu korraldajaks oli dr. Anna Sjögren, vastasmajast laagril, kes omal algatusel korraldanud rahalist korjandust naaberüritike hulgas, et sel teel valmistada rõõmu eestlastist põgenikele.

Eesti laul ja tants Rootsis

Olav Roots karikaturisti nähtuna.

NMKU Stockholmis seouid korraldasid neljapäeval, 16. skp., Stockholmis kontsertimaja suures saalis eesti kunstnike esinemise. Kontsertide sissetulek läks organisatsioonile „Aita sõjaohvrite“.

Võimaliku tungi rahavoimiseks oli õhtu korraldatud kahes osas — pärastlõunakontsert ja õhtukontsert. Mõlemal kontserdil oli saal viimase võimaluseni täis.

Pärastlõunakontserdil ütles avasõna proua Jaan Lattik, õhtukontserdil minister A. Rei. Minister A. Rei oma rootsi ja eestikeelses sõnavõtus tänas Tema Majes-

Mis Soomest kuuldub?

Uus valitsus Soomes.

Pikalise valitsuskriisi tulemusena on nüüd Soomes J. K. Paasikivi poolt moodustatud uus valitsus. Peaminister Paasikivi kõrval on valitsuses järgmised ministrid: välisminister Enckell, teine välisminister R. Svento, siseminister K. Hilti, sõjaminister K. Valdén, kohtuminister U. Kekkonen, finantsminister S. Tuomioja, haridusminister U. Takki, kaubandusminister A. Gartz, põllutöominister E. Luukka, tööminister E. Vuori, teine tööminister O. Hiltunen, sotsiaalminister Tärnberg, teine sotsiaalminister Y. Leino, portfelli minister M. Pekkala, hoolekandeminister Jutila ja teine hoolekandeminister J. Aura.

Valitsuses on enamuses sotsiaaldemokraadid. Esimest korda 1918. a. saadik on Soome valitsuses ministri kohal ka kommunist — nimelt teine sotsiaalminister Y. Leino.

Petsamo niklikaevandused müüdi

International Nickelcompany of Kanada, kellele enne sõda kuulusid Petsamo niklikaevanduste aktsiad, on teatanud, et kompanii on oktoobrikuus Petsamo niklikaevandused müünud Nõukogude Liidule 20 milj. dollari eest. Lepingu sõlmimine sündis ühelt poolt inglise ja Kanada saadikute ja teiselt poolt nõukogude esindajate vahel.

Soomes saab Ühendriikide esinduse.

St.-Tidn. teatab, et lähemal ajal saab Soome Ühendriikide esinduse inglise esinduse eeskujul.

Oodatakse kaubavahetust Inglismaaga.

Inglise alamkojas olnud kõneluste põhjal oodatakse Soomes kaubavahetuse alustamist Soome ja Inglismaa vahel. Kõneall on nimelt olnud puukau-pade ostmine Soomest Inglismaale.

Igale eesti kodule ja koolile vajalik raamat!

Emakeele aabits ja lugemik

Eesti kodudele ja koolidele koostanud

mag. Johannes Avvik

Emakeele lugemik ilmub rikkalikult illustreerituna kunstnik Karin Lutzu poolt.

Emakeele aabits ja lugemik ilmub jõuludeks hinnaga Kr. 4.40 koos saatkuludega.

Ettetellimised

Välis-Eesti kirjastustöimkonnale Stockholm, Klara Sõdra Kyrkogatan 4 või Postgirokonto 198459.

Eesti Looming II ilmunud.

Asja on trükitist ilmunud ja loodetavasti jõuab peatselt ka Rootsi müügile kirjanduslik koguteos Eesti Looming II. Ka seekord on koguteos sisu poolest kõrgetasemeline ja mitmekülgne, kus esinevad kõrvuti vanemad ja nooremad autorid.

Lulet esindavad vanempõlvete luuletaja Jaan Lõpe, kellel on toodud senilummutust käsikirjalisest luletuskogust luuletusi „Vabadussõjas langenutele“, Aino Kallas kolme luuletusega Ants Orase meisterlikus tõlkes, Hilda Esko kahe luuletusega ja Raimond Kolk kahe luuletusega, millest üks on murdekeele. Ilukirjandusliku proosa osas leiame Karl Risti-kivi novelli „Kodumaa muld“, edasi novelli E. V. Saksalt ja kolm miniaturit V. Uibopuult. Memuare esitab Aino Kallas pealkirja all „Väikeid portreesid“. Artiklites on koguteoses toodud Ants Orase kultuurpoliitiline kirjutus „Teelähkmed“, Arvo Mägi „Välismaailm M. Underi värspeeglis“, Ed. Ole „Kristjan Raua vaimne pärandus“ ja Lilli Kaelase „Oskar Kallise elust ja loomingust“. Veel esineb humoreskiga Arvi Moor.

Koguteose ringvaates esitab Aino Suits hinnangu Soomes ilmunud eesti luuleantoloogiale kohta „Eesti runotar“, Ilmar Laaban käsitab sürrealismi väljapaistvaid ning Aleksander Kaelas tutvustab lugende Bibliofilisete väljaannetega sõjajärgses Eestis. Peale selle leidub koguteoses numbris rikkalik Varla. Teos ise on väljümest sarnane eelmise numbriga, ainult kaane trükk on endise must-punase asemel must-sinine.

A. Mälgü ja A. Gailiti teosed rootsi keelde.

Aasta tagasi ilmus rootsi keeles Aug. Gailiti tuntud romaan „Karge meri“. Tõlke valmistas L. Laurson. Vahepeal on valminud ka Aug. Gailiti romaan „Toomas Nipernaadi“ tõlge ja Aug. Mälgü „Surnud majade“ tõlge on sama tõlkija poolt lõpetamisel. Teoste rootsi keeles avaldamise asjus on praegu lähirääkimised käimas.

August Gailiti uus romaan.

Aug. Gailiti on lõplikult valminud ja kaasas aastate eest alutatud romaan „Leegitsev süda“ käsikiri, mille avaldamine nii rootsi kui ka eesti keeles on praegu päevakorral. „Leegitsev süda“ on eesti kitsamaile kirjandusringkonnale juba aastate eest tuntud, mil seda romaani reklaamierisid mitu eesti kirjastust. Viimasena oli „Leegitseva südame“ avaldamine kõne all Tallinna Eesti Kirjastuses. Nagu võib arvata jõuab palju kõneainet andnud romaan lõpuks päevalehes eemal kodumaast.

Endised inimesed

On asju, millede nägemine, tundmine või kogemine mõõdub meist järgi jätmata. Need on tavaliselt juhuslikud, meie kauged ja võõrad asjad.

Agas on teiselt poolt jällegi öid, kus uni on pahasti tõi tõi kaaslane. Ning säära-stel öödel siis, kui lamatakse avasilmil ja vaikselt oma asemel ning kõik päevade nii tähtsad mõtted on muutumas väikeseks ja rumalaks, — siis korraga leiad ennast nendega silm-silma vastu... ja nüüd ei ole nad enam nii kauged, ei võõradki...

Kõigepealt meenub suurvürstlik paar. Nemat vähemalt olid jõudnud haljale oksale. Neil oli Place de l'Odeon'i lähedal väikene söögimaja. Läbi hilisõhtu koju kõmpides tegime tihti seal väikese peatuse, et juua klaasike teed. Me ei kuulunud noil päevil kaugeltki nende kilda, oh ei, — olime küll Issanda väikesed ja tühipaljad santlaagrid meiegi, kuid meist teadis igakuks, et seal kuskil kaugel, kilomeetreid ja kilomeetreid taga on üks väikene maa, kuhu me praegu küll

Aino Kallas.

EESTILE

Sa, kümnepäevase lõhutud,
sa, keda kõik on sõitunud,
sa, kelle meel ei nõtkunud,
su mulda matsin,
ah, verel kastet mättail katsin
ma kalleid, vaate nuttes neile järgi.

Sa, varemehete varistet,
oo maa, nii julmalt karistet,
kes teab, kui pea pung ei puke —
sooliika uhke
all sambia, mis saa enesele pannud,
juurt jootes veres, mis su rahvas
annud,
kes võlvis igavese võidumärgi.

Tõlk. prof. A. Oras.
(Eesti Looming 2.)

Aino Kallas'elt kolmeköiteline mälestuste-kogu.

Aino Kallasel on ligi aastase töö tulemusena valminud ulatlik mälestuste kogu, mille esimene osa käsitleb pr. Aino Kallase kui Eesti ministri ja Londoni saadiku dr. Oskar Kallase abikaasa mälestusi Inglismaalt ja Londonist. Mälestuste esimene osa ilmub lähemal ajal „Otava“ kirjastusel Helsingis. Mälestuste teine kogu puutub autori tähelepanekuid ja elamusi Eestis ja kolmandas osas on portreedena jäädvustatud rida poliitika- ja kultuurtegelasi, kelledega pr. Aino Kaldal on oma huvitava ja pika eluea jooksul olnud tihedamaid kokkupuuteid.

Eestikeelsed leheküljed Rootsi ajalehtedes.

Rootsis viibivate eesti pagulaste suurt arvu silmas, pidades on, mitmed, eriti Gotlandi ajalehed, andnud end eestikeelse informatsiooniteenistuse. Nii avaldavad pidevalt kaks Gotlandi suuremat ajalehte „Gotlands Allehanda“ ja „Gotland Folkblad“ eestikeelseid uudiseid. „Gotlands Allehanda“ hakkas seda tegema 3. oktoobrist alates ja siitpeale on lehes igapäev vähemalt kaks veergu eestikeelset teksti.

Eesti lahuslused on üritanud välja anda oma vaimuliku sisuga lehte Stockholmis. Selleks on „Kodumaa hääled“, millest siiani on ilmunud kolm numbrit.

kõige vähem igatseme, kuid säärase igatsuse tules oleks maksnud vaid istuda rongile...

Suurvürstlil tundis meid juba ja kuna me olime tavaliselt viimased külalised, tuli ta ja istus meie lauda. Ja kui suurvürstinna, olles lõpetanud räpaste frankide korralikesse hunnikuisse ladumise ning kassa kokkuvõtte rahuldava leidnud, tuli temagi mahlalt naeratades ja istus me seltsi.

„Racontez-nous de votre pays...“ küsis suurvürstinna siis tavaliselt.

„Bah, c'est pas la peine — un pays comme tous les pays du monde!“

Suurvürstlik paar heitis teineteisele pilgu, mille tähendus — Issa, anna neile andeks, sest nad ei tea mitte, mis nad teevad — just sääraseil hääletul õil tabas mind Issanda valguna... nüüd, pärast mõnda aastat.

Ja kuna meie ei rääkinud, siis tegid seda nemad.

„Anna Andrejevna, kas te mäletate veel meie suvemaja Krasnaja Selos? Pjõtril tuli seal esimene hamma...“

Me olime tüütuseni kuulnud lugusid väikesest Pjõtrist, kel tuli esimene hamma Krasnaja Selos ning kellel siis kõik järgmised jäidki tulemata, kuna vaene Pjõtr oli teel siia surnud.

ROOTSI KEELE KURSUS

5. Tund

Anderson är bokhållare på banken. Han är i kassan. Denna ligger mitt emot huvudingången. Folk kommer och går. Några sätta in pengar, andra ta ut pengar. I avdelningen till vänster om Anderson ställer man ut checkar. Tjänstemannen till höger om Anderson växlar utländska pengar. Valutakurser stå i tidningarna. Han kan ta reda på dem här. Man kan deponera värdepapper på banken. Bankdirektörens rum ligger till vänster om huvudingången. Han lämnar råd och upplysningar. Till höger om huvudingången bor bankens vaktmästare.

Bokhållare, -n, — raamatupidaja; mitt emot — vastas; huvudingång, -en, -ar — peasissekäik; folk, -et — rahvas; sätta in — sisse maksma; pengar — raha; ta ut — välja võtma; avdelning, -en, -ar — osakond; vänster — vasem; ställa ut — välja andma; check, -en, -er — tshekk; tjänsteman, -en, -män — ametnik; höger — parem (pool); växla — vahetama; utländsk — välismaine; ta reda på — leidma; där — seal; deponera — hoiale andma; värdepapper, -t -, — väärtpaber; rum, -et, -n — tuba; lämna — jätta, andma; råd, -et, -n — nõu; upplysning, -en, -ar — teade; bo — elama; vaktmästare, -n, -, — teener.

Vad kan man deponera på banken? Var kan man ta reda på valutakurserna? Vad har bankdirektören att göra? Vad göra tjänstemännen på banken? Var bor bankens vaktmästare?

Grammatika.

Rootsi keeles on kolm minevikuvormi: Minevik. — Imperfekt.

lihtminevik (imperfekt), täisminevik (perfekt) ja enneminnevik (pluskvamperfekt). Minevikuvorm on see, mis määrab, kas pöördõnna kuulub nõrka või tugevasse pöördõnna.

"Kustbon" toob jõulunumbri.

Eesti rootlaste häälekandja "Kustbon" avaldab oma käesoleva aasta viimase numbril jõuluväljandena, kuhu on ka avalatud tervituskuulutuste vastuvõtt. Tervituskuulutuse hinnaks on 50 ööri, mida palutakse saada postmarkide või sisse maksta postiõnkontole 192707. Lackunud summa läheb laste jõulurõõmu valmistamiseks.

Minevik.

1. pöördõnna. 2. pöördõnna. 3. pöördõnna.

Jag talade du talade vi talade ni talade de talade	jag köpte, bõjde du köpte, bõjde han köpte, bõjde vi köpte, bõjde ni köpte, bõjde de köpte, bõjde	jag trodde du trodde han trodde vi trodde ni trodde de trodde
--	---	---

Märkus: 2. pöördõnna pöördõnna saavat minevikus lõpu -te, kui sõna lõpeb helitu konsonandiga (k, p, s, t) ja lõpu -de, kui sõna lõpeb helilise konsonandiga (b, d, g, j).

Minevikuvorm on kõikide nõrkade pöördõnade juures sama, nii kirjakkees kui kõnekeeles.

Minevik abipöördõnadest „ha (hava)“ ja „vara“.

Jag hade du hade han hade vi hade ni hade de hade	jag var du var han var vi voro (var) ni voro (var) de voro (var)
---	--

Samtal (kõnelus).

God dag! Träffas herr Anderson? Nej, tyvärr, han är inte hemma. Det var synd! När kommer han hem igen? Ja, det dröjer väl ännu en timme eller två; jag kan verkligen inte säga det precis. Jag skulle gärna vilja tala med honom personligen, så jag kommer igen i morgon. Då är det säkrast att ringa först. Ja, det skall jag göra. Tack så mycket! Adjö!

(Terel! Võin ma kokku saada härra Andersoniga? Ei, ta pole kahjuks kodus. Kahjul! Kuna tuleb ta jälle koju? Ja, see võib küll veel aega kaks või kolm tundi; täpselt ei või ma teile tõesti ütelda. Ma tahaksin temaga meeldida isiklikult kõnelda, sellepärast tulen ma homme jälle. Siis on küll kindlam enne heistada. Ja, seda ma teen. Täna väga! Head aega!

Helsingi Eesti klubi Stockholmis

Helsingis Soome-Eesti seltsi juures tegutsenud Eesti klubi on alustanud nüüd tegevust Stockholmis. Tegevuse jätkamiseks on klubi juhatuse poolt teistkülväl 28. nov. algusega kell 16 teostatud kokku klubi liikmete koosolek. Koosolek toimub Eesti Seltsi ruumes Munkbrogatan 2.

El igavalt teemat pisut värskendada, heitsime sekka:

„Rääkige meile midagi tsaarist.“

„Ah, ta oli ilus, suurepärase — kas te mäletate veel Peter Ivanovitšit, kuidas ta naeratada võis ja kuidas ta viimasel ballil meie Elisavetale käega viipas... Ah, olid ajad, teate, olid ajad!“

Olime lõpetanud oma tee ja meil oli aeg minna. Nemat kahekesi jäid veel istuma, — nägime nende hõbedasi päid teineteisele elavalt vastu noogutavat, kui me aknast neist mõõdsime.

Ja paaril pühapäeval, sekka muudele maailmalinna vaatamisväärsustele, sattusime väikesse temajja, kus nad pühapäeviti koos käisid. Ma olin nad vahepeal unustanud, olin neid vaadanud, nagu vaadatakse muuseumieset, siis aga õlgu kehtanud ja edasi läinud. Meie silmis olid nad „les pauvres déracinés“, kes meist ei asunud ei all- ega ülevalpool, vaid ainult väljaspool.

Nüüd aga tulid nad kõik — too ehtne Pariisi tuhandedinimine — une petite poule de rien de tout — koos oma nõudepemisest parkunud kättega emaga, kes oli oma väljamüügil osetud kostüümile riputanud traditsioonilise „boa“ — vana hülguse viimse tähis. Ning isaga, kelle

õiplekilised käed ja suur linna tundmine, lasksid ilmselt oletada autojuhti.

Möödsid kiiresti kolm musketääri — õlitatud, lõhnavad, parima restorani vastutulelik naeratus näkku ununenud...

Ka krahv oma tütardega tuleb, tervitab elegantselt kuigi ehk pisut kangelt, siia ja sinna, aitab oma daamidel Pris Unique'i mantlid seljast liigutusega nagu oleks see puhas siid ja hermelin ning alustab siis vestlust üle terve smali. Ja länu sellele, et tema enam hästi ei kuule, kuuleme meie... Lendavad laused nagu: „Teie kõrgus suvatseb... Kas ma tohin küsida vürstinna tervise järgi?“ — Jah, lõpepoolest vürstinna on koju jäetud, vürst istub oma tühja teeklaasi taga üksinda, — vürstinna tundis ennast halvasti — pesukojas õhk, teate, on niisugune...

Aitab — ma ei taha neid enam näha, — ega ennastki mitte selles toonases osas...

Lõpuks tuleb uni ja teadmine, et toorkordsed Euroopa ülevajutanud pagulased langesid kõrgelt, — meie aga, Jumal tänatud, ei jätnud maha iosse ja mõisu, teenreid ja talupoegi. Olid meilgi omad kodud, aga meie maa oli väikene ja esimest korda kogen, et see on õnn õnnestuses...

Valli Voik.

SAKSA LÄÄNERINNE NIHKUB KODUMAALT

Liitlaste ja prantsuse armeed pealetungil

De Gaulle suurpoliitika võtmeosas.

Ühenduses Roosevelti, Churchilli ja Stalini eelseisva kohtumisega on suurpoliitiline mäng õige elavaks muutunud. Kesksemaks kujuks selles mängus on praegu de Gaulle, kel oli äsja kohtumine Belgia min. Spaakiga, ja kes nüüd lendab kohtuma Moskvast Stalinga. Sel puhul räägitakse võimalikust Prantsuse-N. Vene liidust.

Prantslased üle Rheini.

Viimaseil teatel on lääneriikide suurtes lahingutes prantsuse patrullid läinud üle Rheini ja teinud sissetunge 40 km ulatuses. Metz kindluses lakkas esmaspäeva hommikul organiseeritud vastupanu. Belforti kindlust rünnati prantsuse väeasades võitlevate zuuvide poolt. Sakslased on hakanud Aacheni rajoonis taganema, kuid ühtlasi on teateid, et nende suuremad reservid on teel läänerindele.

Uus Nõukogude pealetung Lätis.

Lätis lõunapool Lihavi on alanud Nõukogude-Vene uus talveofensiiv. Saksa teateil on esimesed rünnakulained tagasi löödud.

6 armeed läänerindel pealetungil.

Viimaste teadete järele on läänerinde suurtes lahingutes, mis toimuvad peamiselt Aacheni piirkonnas, pealetungil 6 liitlaste armeed: 2. briti armee kind. Dempsey juhtimisel, 9. U. S. A. armee Simpsoni all, 3. U. S. A. armee Pattoni all, 7. U. S. A. armee Patchi all, 1. U. S. A. armee Hodgesi juhtimisel ja 1. prantsuse armee kindral de Tassigny käsituna. Neist on prantslastel juba õnnestunud tungida Mühlhauseni juures Rheini jõeni.

Austrias partisanitegevus.

Schveitsi teateil on viimasel ajal Austrias elavnenud partisanitegevus. Eriti on partisanitegevus suure ulatuse võtnud Kärntenis, Steiermarkis ja Tirolis. Liikumise südamikuks on endiste Austria poolsõjaväeliste organisatsioonide liikmed, keda maa allutamisest Hitlerile sunniti vaikivasse oleskusse.

95.000 põgenikku Schveitsis.

Nagu ametlik kommuniste Bernist teatatakse on Schveitsis 95.000 põgenikku. Nende hulgas on 16.000 interneeritud sõdurit. Poliitiliste põgenike arvu hinnatakse 7.500-le.

1.400 Jaapani laeva uputatud.

Reuter teatab, et kolme sõja-aasta kestel on Ameerika laevastik uputanud 1.400 Jaapani laeva kogusummas 4,7 milj. tonni.

Sõda kestab kaua.

Ägedad võitlused läänerindel jätkuvad nõudlast nõudlase ja sõda saab kesta veel pikka aega, seletas Briti impeeriumi peaminister Churchill alamkojas.

Rasked võitlused Sõrve poolsaare ümber.

Näitaja vahetusel toimusid rasked võitlused Sõrve poolsaare pärast. Nendest võitsid osa ka Nõukogude Vene sõjalaevad, olles seega esimest korda tegevuses Baltimere lääne osas. Venelased ründasid poolsaart olevalid vägesid kahe divisjoniga ja merelt 50 maandumispaadiga. Põhja pool Kaaviti õnnestus venelastel maabuda. Saksa teateil löödi kogu pealetung ja ka maabumiskatse tagasi.

Sõrve poolsaar sakslaste käes.

Sõrve poolsaar ja Kuramaa lääne rannid püüvad endiselt sakslaste käes. Muu osa Saaremaast koos väikeste lääne rannasartega on venelaste poolt täieliselt vallutatud.

Economist ja Vene vaated.

Inglise nõudlastele Economist võtab oma juhtkirjas teravasti seisukohta Vene vaadete vastu, nagu oleks Euroopa lääneriikide liitumine sihtilul Vene mõju vastu Euroopas.

„Venelastel on kalduvus resonantia nagu ameeriklastel, et ainult nende mõjujõu suurus on legitiimsed aga teiste omad on kurjast.“

Mida soovitakse, on vaid üheõigusliste lääneriikide liitumine selle maailmaorganisatsioonide piires, mida ühendatud rahvad kord loovad.“

30 milj. sõõb väliköökidest.

Saksamaal saab praegu üle 30 milj. tsiviilelanike toidetud väliköökidest.

Belgias poliitiline kriis.

Belgias tekkis poliitiline kriis, kui Pierlot valitsus nõudis, et Belgia vastuhakumeeste kuuluvad isikud omad relvad valitsusele ära andma peavad. Kommunistide äsitusel keeldus osa relvi äraandmast ning ähvardas demonstratsioonidega ning mässuga. Liitlaste sõjaväevõimude vahelesegamisel läks valitsusel siiski korda salaarmeele kuuluvaid isikuid sõnakuulelikkusele sundida.

Viimne Saksa lahinglaev hukutati.

Nagu Londonist teatatakse õnnestus 29. Lancaster-pommitaja rünnak Norra vetele Tromsø lähes Saksa viimsele lahinglaevale „Tirpitz“-le. Lahinglaev sai kolm tähtsamat 5.400 kg pommidega ja hukkus koos 1.200 mehega. 800 meest suudeti teiste vähemate sõjalaevade poolt päästa. „Tirpitz“ valmis teatavasti alles 1940 a.

Eesti sportlased Rootsis.

Eesti kergejõustiklastest, kes praeguste andmete kohaselt Rootsis viibivad, on teada: en. Euroopa meister Aleks. Kreek, Tallinna Kalevis, Eesti parim kõrgushüppaja ja tõkkejooksja Hermann Hermann Palango Pärnu-Kalevis, kaugushüppaja Harald Linakivi Pärnu-Tervises, spinter ja tõkkejooksja Kusta Pikker Viljandi Sakalast ja sama spordiseltsi nooremast generatsioonist Heino Raatmaa ja eesti meister noorte ujumises Inge Roo. Peale nende on teada veel eesti parim pikamaajooksja Adrian Väli ja odaheitja Endel Näab, mõlemad Saaremaa Spordiklubist.

Raskejõustiklastest viibis Rootsis juba varasemast ajast elukutseliseks siirdunud Euroopa meister Anton Raadik. Rootsi on saanud ka poolraskeskaallane, maadluskuulus Karklin.

Inimestest ja hobustest tühjaks tehtud maa...

Nagu kodumaalt kuulda, on Eestis välja töötatud täpsed juhised riikliku metsaplaani täitmise kohta 1944/45 aasta tarvis. Nagu ENSV Metsavalitsuse juhataja Merihein tähendas, vajatakse plaani täitmiseks 30.000 vedajat hobustega. Osaliselt on metsalangi 10–30 klm. raudteest. Kõneleja arvates on raskused sel alal osaliselt inimestest ja hobustest tühjaks tehtud maal ettekujutamatud.

Püksid loteriivõidnks.

15. novembril algas Eestis ülevenemaaline raha ja asjade loterii. ENSV Rahanduse rahvakomissar Keerdo teate järele loositakse peale rahalist võitute veel 500 karakulmantiit 1.500 rbl., meeste pükse 4.700 rbl., naiste jalanõusid 4.500 rbl., kuld- ja hõbekelli, kleidiriideid 4.400 rbl., ülikondi, mitmesuguseid muid riituseesemeid jne. Loterii, mille puhaskas läheb täielikult riinde heaks, on neljas sellesarnane Nõukogude Liidus.

Ei saada pioneeride juhte.

Ühes Tallinna raadiokõnes märgiti, et Eestis pole küllaldaselt pioneeride juhte, kes aitaksid fashistikku prapaganda mõju all olevat noorsugu uutele radadele juhtida. Juhtide nappuse peapõhjuseks märgiti, et paljud puüvavad neist ülesandest kõrvale põigelda, vabandades ajapuudusega jne. ja osal puudub üldse tahe luua kontakti pioneeridega.

Tartu ülikoolis kaadrite puudus.

Nõukogude Eesti Tartu ülikooli rektoriks on määratud prof. A. Koort. Omas lahkumiskõnes tähendas prof. H. Krus, et ülikool kannatab suuresti õppejõudude puuduse all.

Venemaale evakueeritud eesti naised.

Ühes raadiokõnes eesti põllumeestele märgiti Tallinnas, et eesti naised tuleb kõigile tööaladele rakendada meeste vähesuse tõttu. Eeskujuks seati asjaolu, et Venemaale evakueeritud eesti naised on rakendatud igasugusele tööaladele.

Kolhoosidest pole Eestis enam juttu.

Viimase aja raadioteadete Eestist ei maini enam sõna kolhoos. Räägitakse eeskujulikest taludest, normaaltaludest, käsitöölise kohtadest ja eluaseme kohtadest. Sovhoosi asemel on hakatud tarvitama rahvale tuumat sõna — riigimõis. Viimaseid paistab aga Eestis õige palju rajatavat.

Esimesed undisteosed N. Eesti kirjandusturul.

Riikliku kirjastuse poolt on eesti rahvale esimese Nõukogude-aegse teosena ilmunud 30.000 e.ks. Stalini aruanne käiesoleva aasta parteikongressil. Teiseks müügile ilmunud teoseks on 14.000 e.ks. Stalini raamat suurest isamaa sõjast.

Rootsi põllumajanduse-attasheesid Baltimaadesse ja U.S.A. sse.

Rootsi põllumajanduse valitsus on arvamisel, et Rootsil on niivõrd suuri põllumajandusliku huvivõid kaitsja Baltimaades ja Venes ning Ameerikas, et ta soovib valitsusele saada ühe põllumajanduslike attasche Baltimaadesse ja Nõuk. Venesse ja teise Ühendriikidesse.

Anton Raadik võistleb Göteborgis.

1. detsembril toimub Göteborgis meie poksikuluuse Anton Raadiku ja soomlase Purho vahel poksivõistlus. Anton Raadiku vastane siirdus ühel ajal Raadiku elukutseliseks ning ta on üks Raadiku silmapaistvamaid vastaseid. Raadik, kes Stockholmis elanud ligemale pool aastat, on oma igapäevase töö kõrval hoolsalt treeninud ning selletõttu endiselt heas vormis. Rootsi elukutseliste poksijate keskuseks on Göteborg, kus ka seekordne võistlus toimub.

Välis-Eesti päewa puhul

toimub pühapäeval 26. nov. s. a. kl. 15 **Jakobi kirikus** Stockholmis

PIDULIK JUMALATEENISTUS

Jutlustab Piiskop dr. **J. Köpp**

altariteenistust peavad praost **J. LATTIK** ja **A. TÄHEVÄLI**.

Kontsert osas esinevad:

Operilauljanna O. Tiedeberg-Torokoff,
Operilauljanna Els Vaarman,
Operilaulja E. Karrisoo,
Viulukunstnik C. Amure-Uhke,
Meeskvarlett H. Kliski juhatusel
Laululehed.

Sissetulek laululehede müügist läheb põgenike abistamiseks.

Stockholmi Eesti Seltsi korraldab toimikond.

KOHALIKKE UUDISEID

Eesti pagulasesindus.

Nagu kuuleme on Rootsi kõrgemate ametivõimude juures praegu kaalimisel ulatuslikumad kavad luua Eesti pagulastele poamellikuks esindust teiste Skandinaavia rahvaste eskujuul. Pagulasesindus korraldaks kõiki pagulaste siseellu puutuvaid küsimusi ja peaks ka sidet Rootsi ametivõimudega. Uus esindus hõlmaks kõiki ringkondi õige laialt alusel — kaasarääkimise õiguse saaksid peale Eesti komitee ja Stockholmis Eesti seltsi ka teised praegu emal seisvad ringkonnad. Esinduse esimehe kandidaadina on mainitud Eesti küsimisile alati soojalt suhtunud ühe tuntud rootsi õppejõu nime.

Organiseeritakse Eesti Naisklubi.

Terve rida endisi Eesti esindusliku naisorganisatsiooni Eesti Naisklubi liikmeid vilbib praegu Stockholmis. Nagu kuuleme on Eesti Naisklubi tegelased esotsias pr. Herodesse ja pr. V. Kallas-Püssiga asunud organiseerima eesti naisi ühise organisatsiooni ümber. Tekkival Stockholmis eesti naisel organisatsioonil on väljavaated saada ka korralikke ruume.

Rootsis kavastatakse kunstsarve tehaseid.

Ühe suurema Rootsi tööstuskonsterni poolt on asutud eellõid tegema kunstsarve tehaste tööle rakendamiseks. Asjal seisavad lähedal tehniliste spetsialistide-na ka üksikud eestlased, kes omavad juba pikaajalisi kogemusi Eesti kõrgelearenenud kunstsarve tööstuse alal.

Laps merelt.

Põgenikega Rootsi teel olevat purjel „Jürka“ sündis ühel abielupaaril keest tormist merd laps. Merel sündinud noor maailmakodanik kannatas vintulata merereise õnnelikult välja. Hiljuti toimus merelündinud lapse ristimine Stockholmis Vaasa realkooli karanteenis. Ristimistalitus toimetas õp. Takkel ning vaderiteks olid karanteeni juht prl. Ekenstam, purjeka sõiduorganisator M. Pommer ja kapten O. Aring. Merel sündinud lapse nimeks sai Jüri. Kõnealune purjekas transporteeriti merelt Rootsi randa ühe rootsi sõjalaeva poolt. Ristete puhul laitsid kõik sõjalaeva 75 meeskonnaliiget ristseist vaderitena osa võtta, kuid kuna langer on karanteeniks, siis polnud see võimalik.

Eestlased Rootsi põlevkivi tööstuses.

Nagu kuuleme on Rootsi väljakujunemisel olevas põlevkivi tööstuses mitmed Eesti asjatundlikud jõud leidnud tegevust. Kandavaks kujuks Rootsi põlevkivi tööstusse rakendatud eestlastest on d'pl. ing. Ed. Schiffer, end. Kiviõli ja Tüürasme põlevkivi tööstuste tehniline direktor.

Eesti-rootslastele piibleid.

Eesti-rootslastele, eriti nendele, kes on paigutatud vanadekodudesse ja haiglatesse jagatakse inspektor Folke Lindströmi korraldusel suurem arv rootsikeelseid piibleid.

Tellijale.

aadressi saates teadmatutes viibivad „Välis-Eesti“ lugejad ei pruugi selle asjaolu tõttu tellimisi andmata jätta, sest hilisemad aadressimuutused teostatakse tasuta.

Kuulutajale.

Kõik omaste ja tuttavate otsimiskulutused avaldatakse võimaliku ruumi ulatuses nende saabumise järjekorras. Otsimiskulutuse maksimaalseks pikkuseks võib olla 20 sõna ning need kuulutused peavad sisuliselt vastama otsimiskulutuse mõistele.

Märkus: Postigiro sissemaksukaartidele märkida, mille jaoks sissemaks tehtud.

Välis-Eesti talitus.

Kirjavastuseid.

Kuna toimetusele tuleb rohkesti isiklikke kirje ja ka väikesi palveid ning kohasemise soovivaldusi ja meil vähesel tõelõudude tõttu kõigile isiklik vastamine ülejõu käib, siis piirdume edaspidi vastusega siin.

J. M. Intern. Dannemaa — Teie palve hilinenud.

E. S. Norrköping — Kaastöö eest tänun. Kahjuks värsckiri liiga pikk. Ka sõnumi leiate lühendatult.

M. S. Gröddö — Seekord lühendatud „proovid“ ei osutunud sobivaks.

R.-r. Gimo — Seekord ei. Kuna luuletused annavad lootusi arenemiseks, palume edaspidi uusi saata.

P. K. — Vaststena: Luuletust ei saa kasutada.

A. P. Gröddöst:

Trükitööliste ametliühingu aadress on: Typografiska Föreningen, Västmannagatan 1. Stockholm. Tel. 20 84 84. Muus osas on Teie palve kahjuks hiljaks jäänud.

Eesti rootslaste pidu.

Stockholmi eesti-rootslaste selts korraldab laupäeval, 25. novembril algusega kell 20.00 oma liikmeskonnale sügispeo. Pidu toimub Suures Kontsert-ruones, Atliksaali, sissekäik Ostorgstörnavalt nr. 18. Kava on mitmekesine. Muuhulgas esinevad kõnedega riigiantikvaar S. Curmann ja Dr. Halfröm eesti-rootslaste komiteest, Olav Roots esitab klaverisoolosid ja laulab tuntud eesti laulukavartel. Kulude katteks on ette nähtud pääsmed väikesse tasu eest.

Liiklemisest Rootsis.

Rootsi on maa, kus liiklemine toimub vasakul poolel. Selle kohaselt kõik liiklusvahendid juhitakse tee vasakule poolele ja teiste vastutulekul püstitakse ikka vasakul poolel.

Jalakäija sellest sõltuvalt peab silmas pidama, et sõidukite liikumise suund on vastupidine kui eli meie kodumaa. Üle tänava minnes tuleb enne vaadata paremale ja siis vasemale.

Linnas tuleb liikuda võimalikult vasakpoolsele kõnniteele, vastutulejast tuleb alati mööduda vasakule poole. Tänavad tuleb võimalikult ületada selleks märgitud ülemineku kohtadel. Eriti suure liiklusega tänavail, kus politsei juhib liiklust, tuleb silmas pidades vastavaid märgutulesid, Rohelise tule puhul on tee üleminekuks vaba, punase puhul tuleb oodata, kuni tee avatakse.

Maal tuleb liikuda parempoolisel serval, teed tuleb anda vasakul poolel möödudes. Eri linnades võib olla maksimas erilisi liiklemismäärusi, sellepärast tuleb silmas pidades hoiatusmärke ja signaale.

KIHLUNUD:

Akta Hein
Verner Maaniit

Kõnnu. Sandviken.

Elviine Knuut
Johannes Maisa

Jõeletme. Sandviken.

Elisabeth Ehrlich
sünd. Söderholm
Gustav-Rudolf Kaunisaaar

Palmse-Vihula. Sandviken.

Seisma jäänud kirjad:

Stockholmi Eesti Seltsi on seisma jäänud kirju järgmistele isikutele:

Aab, Janni
Ress, Joan
Laende, Magnus
Pikk, Kasper
Villa, Agnessa
Teder, Valerian
Lepp, Johannes
Kaude, Maria
Raud, Kaarel
Kraamus, Valter
Krepp, Endel
Meisi, Robert
Meisi, R.
Hamikat, Arthur
Alles
Kivi, Ferd.
Taalmann
Mardus, Juho
Vesterblom
Rasin Johannes
Kants, Karl
Riives, Valentine
Martelinsson, Lovisa
Saare, Johannes
Mardus, Herbert
Hansen, Eda
Kraamus, Valter
Paltser, Arnold
Tärk, E.
Kadaka, August
Pajuste, Alfons
Tarelaid, Heino

Nim. kirjad võib kätte saada
Stockholmi Eesti Seltsist, Munkbrogatan 2, Stockholm.

OTSITAKSE OMAKSEID

Viimased Rootsi jõudjad Mustjalast ja Kihelkonnalt palun kirjutage kodustest. Aleksander Taaler, Rastaborg Trädgård, Ekerö.

Sõjapõgenik otsib oma ema Anna Pus'i, sünd. 1886. a. ja õde Liivi Karlo'd, sünd. 1920. a. Perekont Joh, Hulda, Ilmar, Vilma, Knuut ja Sven Abreldal ning Olga Kirsikivi. Teatada L. Adamtante. Örnköldsvik, Luftskyddsbjörän.

Hilda Pihap palub sugulasi ja tutvavaid kirjutada aadressil: Örnköldsvik, Luftskyddsbjörän.

Teatan sugulastele ja sõpradele, et elan Ekelundsgatan 21. Virserum, Ants Laane.

Kes teab Arnold Valik'u, sünd. 18. 08. 1900 saatusest, pal. teatada Ingeborg Valik'ule. Flyktingslägret, Holsby Brunn.

Otsin tuttavaid ja onu Aleks. Mehisto perekonda. Pal. teatada aadr.: Jaan Punane, Brukets Gymnastiska, Sandviken.

Jakob Teng Hiiumaalt, palun sugulasi endast teatada: Flyktingskommissionen Vettlanda, tel. 100.

Palume teateid Richard Rändur'i, Karl Vrooman'i, Linda Korvi ja Alfred Talve kohta. Laine ja Salme Vrooman'id, Flyktingslägret Vårdshuset, Stugsund.

Härta Gert Vellner, palun teatada endast H. Lüberg'ile, Hotell Kvicksund, Kvicksund.

Sugulasi ja tutvavaid otsivad Viktor Pokk, Vamola Pihel Tartust, Felix Aasma Pärnust. Boigareskolan, Gävle.

Oskar, Karla ja Hermann Toomelaid, August ja Ella Pikkjal ja Salme Karja — teie õde otsib teid. Leida Lindström, Steininge säteri, Märsta.

Laine Tahk palub sugulasi ja tutvavaid kirjutada aadr.: Örnköldsvik, Luftskyddsbjörän.

Otsin oma meest Vilhelm Kukk'e, 31 a. vana. Palun teateid saata aadr.: Ellen Kukk, Flyktingslägret Norrhult.

Erich ja Ilmar Lund, Helene ja Leopold Meisi ja Helmer Elson, palun teatage endast Malden Lund'ile, Holsby-Brunn.

Otsin sugulasi, sõpru ja tutvavaid. Meta Tõnismaa, Pärnu Raekülast, aadr.: Vettlanda, Flyktingslägret.

Otsime sõpru ja tutvavaid. Rudolf Kukk, Rakverest ja Ahli Lahi, Rakvere vallast. Aadr.: Vettlanda, Flyktingslägret.

Palun kõiki sõpru ja tutvavaid Eestist ja Soomest endast teatada Elmar Laanoja, Missionskyrka, Örbyhus.

Kõiki sõpru ja tutvavaid palun astuda minuga ühendusse. Ly Saarepera. Turebärgsvägen 40. Ensta.

Pr. Meeri Konks'i Pärnust. Palun endast teatada aadr.: Talihi Bjelkebo, Bottaryd.

August Reimets Andrust otsib omakseid. Martha Pärna'i, Helene Kukk'e, Aleksander ja Hans Kukk'e Tallinnast. Aadr.: Vimmerby, Folkskola.

Tuttavad ja sõbrad, palun kirjutage meile aadr.: Arne Rajulaid, Ole Vallas, Hans Aru, Arved Kotkas, Folks Park, Örnköldsvik.

Kõiki kes teavad Aleksander Sompi, Nikolai Üuemaa ja Hermann Truumann'i saatusest või praegusest elukohast, palume teatada Voldemar Sompi'le, Estniska Förläggningen, Mölle.

Otsin ins. Aleksander Urge'd. Teatada E. Ufer, Luftskyddsbjörö „Elimakapellet“, Örnköldsvik.

Johannes ja Sohvie Leppik, Peeter Mägi ja Julius Rand, Torgust, otsivad sugulasi ja tutvavaid. Aadr.: Estniska Flyktingslägret, Västernärby.

Misler, Valter Tallinnast, otsib sugulasi ja tutvavaid. Dramateaterlased, palun teateid talitussuht Anton Iives'est. Elimakapellet, Örnköldsvik.

Kes teab Rein Kaldus'est, palun teatada emale, Liina Kaldus'ele, Fredenborg, Storebro.

Palun teateid kapt. Vello Rattur'ist, Elmar Lepik'ust (Hiiumaalt) Hr. Nõmme'st (pärit Sõrvest, teenis Leisis ja 1943. a. koos vennaga tuli Rootsi), ja kapt. Felix Volens'i. V. Türi, Bergshamra Box 4.

Kes teab hr-de Gustav Tobro, Eismast või Toivonen'i asukohta siin, palun teatada aadr.: J. Isop, Estniska Flyktingslägret, Gamla Folkskolan, Stugsund.

Sugulased ja tutvavad teatage oma aadressid: ing. J. Saun Tallinnast, Kungsgatan 58. B. Motala.

Otsin oma õde Leontine Viljak'ut (sünd. Allik) ühes abikaasaga. Mari Roosipuu, Gümnaasikaal Sandviken.

Kool, Elisabeth, Tartust, otsib omakseid ja tutvavaid. Gräddö, Flyktingslägret.

Otsime Maie Lilleorg'u Meriväljalt. Samuti soovime kirjavahetust teiste kooliõdede ja tutvavatega. Virve Taring, Meieriet, Hammar. Eha Simson, Ullnängslägrät, Medevi Brunn, Motala.

Kes teab midagi Helmi Ehajärve saatusest? Viimati Viljandis, Endla 8. Teatada F. Rüüberg'ile Källvik Hotell, Lofthammar.

Sugulased ja tutvavad, palun kirjutage. Arnold Kukk, Resos Flyktingslägret, Holsby Brunn, Viimati Tallinnast, S. Patari 21B—7. Teenistuses Georg Meyer'i firmas Pikk 10.

Otsin õde Salme Lodi't ja tutvavaid Saaremaal, Emilie Lodi, Källvik Hotell, Lofthammar.

Otsin sugulasi, tutvavaid ja Vaigu Ühistu ametnikke Saaremaalt. August Lodi, Källvik Hotell, Lofthammar.

Harald Hirv ja Hans Avik otsivad oma võitluskaaslast Kreismann'i nimelist meesikut, Noarootsist. Tuli Rootsi Kiivoliist s. a. juunis. Harald Hirv, Viek-toria gat. 12/III. Halmstadt.

Rudolf Väärtmann, teata oma aadress isale, Flyktingslägret, Norrhult.

Otsime omakseid ja tutvavaid. Perek. Hansson, Villem, Lonn, sünd. Peterson ja Sven-Erik, end. eluk. Tallinn, Pinaeedi 6—5. Nüüd Glasmälärvägen 3/III. Enskede.

Palun kõigil sugulastel ja tutvavatel endast teatada Silvi ja Alla Krull'ile (Kuresaarest). Flyktingslägret Norrhult.

Sugulased ja tutvavad teatage endi aadressid Eduard Heining ja Valentin Kolamaa. Flyktingslägret Norrhult.

Laine Kald, Pärnust ja Eduard Kits, Põltsamaalt, teatage endast Alfins Salumets'ale Flyktingslägret Norrhult.

Otsin oma poega Endel Lellep't 34 a. vana. Palun teateid saata aadr.: Emilie Lellep, Drottningholmsv. 372, Stockholm.

Pr. Nelly Pettersson (sünd. Kesküla). Palun teatage oma aadr.: Herbert Tuulik'ule Flyktingslägret Vettlanda.

Otsime tuttavaid ja sugulasi. Palume teatada aadr.: Flyktingsförläggningen, Öhn Teg. Umeå. Artur Öun ja Paul Urva (end. Grünberg).

Sugulased ja tutvavad Eestist ja Soomest, teatage endast aadr.: Vandrarmmet, Siguna. Einart Nurk ja Raimund Kraut.

Lehti ja Georg Verret'i kohta palub teateid V. Oja, Köpingsvägen 51AI, Västerås.

Kes teab perekondade Heino Ploom. Heinrich Põldpere, Osvald Harilo, Karl Oitmaa, Elvine Eraste, Arnold Parmas. Leenari Üllaste ja Joh. Pärnamägi saatusest. Vello ja Lembit Ploom, Flaken, Närvagöl.

Otsin sugulasi ja tutvavaid Alviine Männiso, Aleksei Raun, Hindrik Taal, Jüri ja Anele Männik, August Jögi. Peeter Must, Enebybergs gård, Karanfän. Enebyberg.

Helena Oib otsib Karla ja Linda Orbi, perek. Martin, Lydia, Ludmilla ja Saima Palusid. Enebybergs gård, Flyktingslägret, Enebyberg.

Vilhelm Taal, Salme v. otsib Bertha Jakobsoni ja Laos Möller'i. Enebybergs gård, Flyktingslägret, Enebyberg.

Palume kõigil Pärnust tulnud sugulasi ja tutvavil teatada endast aadressil: Karolina Södra folkskola, Soflagat 2. Stockholm. Elisabet Nukk, Elmar Nael, Nikolai Tutti, Karoline Tomson ja Virve Merila.

Anita, Erika ja Helga Toots asuvad Flyktingslägret Vräka.

Kes teab minu poja, dipl. ins. Georg Christjanseni saatusest, palun teatada aadressil: Emilie Christjansen, „Hvita Korset“, Älmhult.

Kapten Jakob Siigi, sünd. 1904. a., ot-sib Nadeshda Toome. Palun teatada kirjalikult või telefoni teel ins. Aströmile, Valdemarsviki (Lundbergs Läderfabrik).

Viktor Sepp ja Harri Siinre Kuressaarest otsivad omakseid ja tutvavaid. Praegune aadress: Grand Hotel, Mölle.

Voldemar Avatara (end. Abreldal), Kuusalust. Otsin sugulasi, sõpru ja tutvavaid. Aadress: Flyktingslägret Gävle, Strömdalen.

Tellijaila saadetakse kalender-käsiraamat 1945. a. ilmunisel kohe
selt posti-järeelmaksuga kätte.

Tellijaila saadetakse kalender-käsiraamat 1945. a. ilmunisel kohe
selt posti-järeelmaksuga kätte.

Ilmus trükist
Praktiline

ROOTSI KEELE ÕPIK

Koostanud H. Ester

Rootsikeelse osa redigeerinud rektor fil.
lic. A. Vahkuist.

Õpik on koostatud vastavalt praktilise elu vajadustele ja sisaldab peale täieliku hääldamisõpetuse ja grammatika, lugemispalasid ja harjutusi, mis nii teemade kui sõnade valikult sobivad eesti pagulastele.

124 lehekülge. Hind Kr. 3.85.

Tellimised koos raamatute hinnaga (juurde lisades 30 ööri saatekulu) saata aadressil:

Heldur Ester, Postfack 2, VADSTENA.
Ühistellimised, alates 20 raamatust saadetakse kätte saatekuludeta.

Küsimusel ja vastused

K. L. Södertälje: Millised on keskmised sissetulekud Stockholmis inseneridel, töölistel jne?

Keskmised palgad Stockholmis on inseneridel 7000 kuni 8000 kr. aastas, rahvakooliõpetajal umbes 7000 kr., bürooametnikul umb. 6000 kr., tööstustöölisel ca 4800 kr., müüjal 3000 kr. Naisametnik ettevõttes saab umb. 3000 kr., kuna müüjanna teenib vaevalt 2000 krooni.

Tööliste ja väiksemate ametnikkude perekondades kulutatakse sellest sissetulekust 32% toidule, 21% korterile, 10% jalaõnde ja riiete jaoks ning 30% ümber „muuks“, s.d. reisidele, lõbusustele, arstide jaoks, raamatutele jne.

Mis sai eesti...

(Algus 1. lehek.)

Teel uut rinnet otsides

kohati 1. rügemendi adjutanti

koos hulga meestega. Tema jutustuste järgi kujunes 1. rügemendi saatus umbes sarnaseks nagu see oli 5. rügemendil.

Pärast suuremat jõudude üle jõe toomist argnes venelaste üks lõök edasi Mustvee suunas, piirates seega minna meie 1. rügemendi. Mustveest edasi liikusid vene väed umbes Jõhvi suunas kuni mereni ja lõikasisid meie Narva rindele asuvatel rügementidel ära taganemise tee. Teine lõök argnes Viljandi suunas. Teel ühineti 17. sept. varahommikul major Rebase lõigus sissetunginud tankiüksustega.

Nii olid kõik 6 eesti rügementi actud kotti. Ainult Viljandis asuv tagavara-rügement sai käsu lõmbuda tagasi Pärnu, mis ka osaliselt toostus.

Samuti kui 1. ja 5. rügementi alustasid marssi kotist väljapääsemiseks, nii tegid seda ka Narva rinde rügemendid. Ka nendel õnnestus see suurtes joontes, kuid ka nemad sattusid analoogilisse olukorda uue rinde otsimisel. Teostus samuti rügementide demobiliseerimine.

Nii lõpetasid meie piirikaitses rügemendid oma sõjakäigu — seekord suure kibedusega rinnus.

Kõikidel üksustel oli lõppenud iga-sugune laskemoon ja toiduvastus. Kottidest väljapääsemisel jäid enamikus kõik voorid maha. Nii tuli laiali minna olukorra sunnil. Kohati käiskisid ka venelased teedel liikuvaid eesti väeosade riismeid laiali oma kodudesse minna ja seal töö juurde asuda. Seda ka tehti, kuid kohe pärast mandri vallutamist hakati neid kodudest otsima, ja keda leiti, saa-eti Venemaale Vene linnu üles ehitama.

H. L.

Eesti kalur ja Rootsi püügiveed

Väljavaated iseseisvaks kalastamiseks kitsad

Eesti pagulastest moodustavad üsna silmapaistva rühma kalurid, kellest paljud Rootsi üle tulnud koguni ühiselt organiseeritud gruppides ja ühes oma püügiistadega ning aluste ja paatidega. Oli ju põgenemine rannarahvale mitmeti hõlpsam teostada kui näiteks sisemaal inimestele.

Suur enamik eesti kalureist saabus Rootsi käesoleval sügisel ühenduses järjekorde ja uue sõjalise okupatsiooniga kodumaa. Vaid sadakond neist oli Rootsis juba varemast ajast. Loomulikult oli neil nende väiksema arvu juures lihtsam omal kutsealal sisseotsitult töötada, vähem küll iseseisvate kaluritena, kuid rohkem rootsi kalurite abistena.

Nüüd Rootsi saabunud

suurema arvu eestlastest kalurite paigutamisel nende kutsealalise tööle on ees palju suuremaid raskusi.

See on maksev nii hästi palgatöölisena tegutsemiseks kui ka veel enam iseseisva kalurina elatise hankimisele. Eriti annab see end tunda just praeguse sügisepüügi hooaja lõppemisel. Vaid vähesed kalurid võivad seetõttu leida teenistust n. n. kalurisulasesse mõne Rootsi kaluri juures.

Kalurisulase (fiskardräng) tavaliiskes kuupalgas on Rootsis väljakujunenud normide kohaselt keskmiselt 120 krooni kuus, millele liitub veel lisaks prii korter ja priisööök. Kuid mitmepool praktilisest vaatepunktist vaadates, mille järele üks viiendik saagi hinnast langeb kalurisulasele, pluss prii söök ja korter. Kogemused näitavad, et see teeb väikesest kõikumistega välja 150—200 kroonise kuupalga.

Viimasel ajal on aga mõnedelgi eesti kaluritel õnnestunud leida tööd kalakonservitööstustes, kuhu on tööle võetud ka kalurite naisi.

Iseseisvate kaluritena eestlastele tegutsemisvõimaluste loomiseks, kas üksikult või organiseeritud gruppina, on siiani mitmelt poolt samme astutud nii vastavate ametkondade kui ka organisatsioonide juures. Rootslaste poolt on küsimuse lahendamiseks huvi ja vastutulekut üles näidatud teede otsimiseks, mis viiks soodsale tulemusele, kuid siiani pole suudetud siiski konkreetset lahendust leida.

Põhjusi selleks on mitmesuguseid. Peamised praeguse kalapüügi hooaja vaibumine, nii et sel ajal ei ole otsest tarvis töökäte järele ja veelgi enam asjaolu, et

Baltimere püügipiirkonnad sõjategevuse tagajärjel ka Rootsi veles on pidanud kiltsema. Samuti on üheks teguriks kalu-

rite mereäärsete elukorterite ja püüniste aluallaste kitsikus ning lõpuks ka rootsi kalurite kutseorganisatsioonide tagasihoidlikkus, kes igati on valvel oma kalurite huvide ja tööväljade kaitsmisel.

Kuna Rootsis kutseorganisatsioonidel kogu tööturule on äärmiselt suur mõju, siis tuleks ka eesti kaluritel sellega eriti arvestada ning püüda nii üksikult kui ka organiseerituna seotada ligemaid side-meid oma siinsete ametvõimadega ja nende kutsealalise esindustega.

Praegusel momendil ei ole erilist põhjust kutsealal iseseisvalt töötamise väljavaade suhtes suuri illusioone teha, mispärast iga kalur, kellele pakutakse muud, temale sobivat tööd, peaks sellest kiini haarama, siirdudes ajutiselt uutele tööväljadele, kuni tema kutsealaline paigutamine on soodsamalt lahendatav. Teatavasti on meie kalurid väga mitmekülgsed võimeite ja suurte teadmistega töömehed. Enamik neist on ka põllutöös vilunud, olles oma kodurandades varem ikka omanud ka põllumaid. Niisama on enamik eesti kalurid

tublid kirvemehed ja pausepad, kuna nende poolt valmistatud paadid on kogu Lääne-Euroopa eriline kuulsus

ning mõnigi meie kaluriperekond on siia saabunud just omaenese kätega valmistatud paadi turjal, mis ei ole kartnud mingeid tormi, niisama nagu mehed nendel. Samuti on teada, et paljud eesti kalurid võivad uhkustada oma oskusega mootorikäsitamisel ja selle osade tundmisel. On teada juhusid, kus eesti kalurid on lappinud kokku mootori igasugu autode ja maha jäetud tankide vanadest osadest ning sellega meresisid ületanud. See nõuab juba tunnustusväärset osavust.

Kõiki neid oskusi on eesti kaluril võimalik ka Rootsis rakendada, niikaua kui tema omakutsealal väljavaated hakkavad valgenema. Kuid ka teistele tööväljadele siirdudes on soovitatav ja isegi tarvilik, et

kalurid hoiaksid alal tihedat sidet oma-vahel ja oma kodumaiste organisatsioonide siinviibivate esindajatega, kes eesti kalurite olukorra lahendamiseks võimudega pidevas ühenduses on.

Eesti meremeste organisatsioonide asjus.

Eesti meremeste hooldajana (Estonia sjömansvården) tegutseb Rootsis prl. M. Stenbock, Lidköpingsvägen 15, Hammarbyhöjden. Tel. 49 92 30, äripäeviti kella 9—10-ni.

Eesti Meremeste ühingu uus aadress on Olaus Magnus väg 8.

Stella Rydholm:

Nädala tõetera

»Ainult meie oma vaim on olemas igavikust igavikuni ja just sellest sisemisest igavikuvaatekohast on kõikide aegade vaimukangelased ammutanud jõudu oma suurtele tegudele.»

Tumedatel eluhetketel haarab meid mõnikord ahastus elu mõtetuse pärast. Kõik tundub meile mööduvana, otsarbetuna. See on meie hädabuhäireks, et loome valgel teel ja et meie teenäitajaks on ajalikus kaduv meelepate, ent mitte igaviku kindel valgus. Katsu vaadata ennast aja petlikust möödumist ja vaata nii enesele kui ka oma tegudele kui ajatutele ning püüvatele.

St. Tidn.»

Nõukogude Vene mõju laieneb.

Henry Cassidy telegraferib „Afton-bladet“ile Washingtonist läillaste vahetõrjete kohta, iseloomustades neid järgmiselt:

Venemaa: Tahab üldiselt laiendada oma mõjupiirkonda Ida-Euroopas Baltikumist kuni Balkanini.

Suur-Britannia: Vaatleb Vene ekspansioonipüüdlusi umbnõusse, kuid ei ole nõus omal käel lääneriiki nime kaebust tõstma.

Ühendriigid: Soovivad vältida hõõrumist Nõukogudega, kuid loodavad, et lahkarvamised lahendatakse peatse maailmakonverentsil, kus kõik probleemid lahendamisele võetakse.

Ühendriigid on arvamisel, et Nõukogudel on õigus julgeolekule, mida maa nõuab ja et lääneriigid sõltumata olukordadest ei ole nõus ega ka suuteli- sed pidurdama vene mõju laienemist Ida-Euroopas.

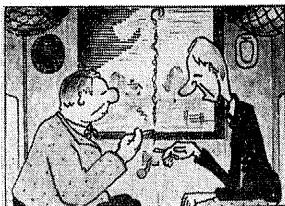
Ühendriigid ei ole kunagi katsunud mõjutada Vene seisukoha võtmist niivõrd, kui suuris küsimusis.

Briti ametlikkudes ringkondades tuuakse päevavalgele, et konverentside juhtub sageli, et inglased on vastu vaieldud Vene seisukohtadele, kuid et ameeriklased on ikka erapooletuks jäänud. Sel teel on venelased suutnud oma seisukohti maksma panna.

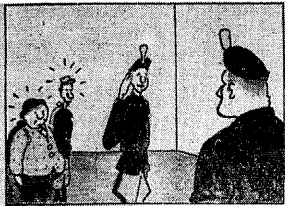
P
I
K
K

ja

P
A
K
S

Pikk: Kui mõelda kõige selle tulevase peale, siis võtab uuesti kõhaks...

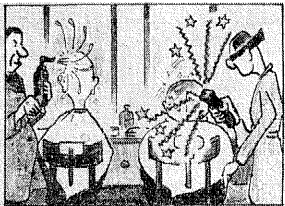
Korrapidaja: Härra veltveebel, praegu saabus kaks uut!

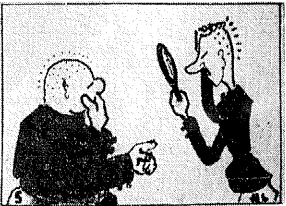
Veltveebel: Kõik minu korraldused on teile käsusid ja neile peate alati vastama: just nii hra veltveebel. Ja varsti saate...

— — — need vormid ja...

— — — ... siis parukad maha.

Pikk: Mulle paistab, et olen nüüd nagu ohvitser.
Paks: Või ohvitser, kui kukul läigib enesel nagu ohvitseri saapasäär!